

**SZKOLNY
PROGRAM
PROFILAKTYKI**

Wprowadzenie.

Profilaktyka jest ochroną człowieka przed zagrożeniami i reagowaniem na nie. Obejmuje ona eliminację lub redukcję czynników ryzyka oraz wzmacnianie czynników chroniących. Profilaktykę należy rozumieć jako „działania stwarzające człowiekowi okazję do aktywnego gromadzenia różnych doświadczeń, które powodują wzrost jego zdolności do radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych” (G. Edwards).

Takie podejście do profilaktyki wyznacza nam organizację i prowadzenie różnorodnych form uczących naszych odbiorców różnych umiejętności psychologicznych i społecznych kształtujących ich postawy i świat wartości. Zakładamy także, że zachowania ryzykowne najczęściej ze sobą współwystępują, dlatego profilaktyka szkolna obejmuje następujące zachowania:

- palenie tytoniu
- spożywanie alkoholu
- używanie innych środków psychoaktywnych
- zachowania agresywne i przestępne

Szkoła jest miejscem profilaktyki pierwszorzędowej skierowanej do grupy niskiego ryzyka. Celem profilaktyki pierwszorzędowej jest opóźnienie inicjacji lub zachęcanie do abstynencji. Program profilaktyki szkolnej obejmuje działania podejmowane w trakcie realizacji programów nauczania i programu wychowawczego szkoły, gdy realizowane są ogólne zadania szkoły, a także działania specyficzne dla profilaktyki.

Przedstawiany program przewidziano jako otwarty, to znaczy, że będzie on corocznie uzupełniany i rozbudowywany według potrzeb i rozpoznanych problemów w miarę ich pojawiania się. Głównym tego powodem jest płynność ruchu obiektów – uczniów, na potrzeby których program profilaktyczny jest skierowany, zmienność problemów i sytuacji szkolnych oraz społecznych. Autorki programu pragną, aby był on ciągle aktualnym i adekwatnym w stosunku do sytuacji.

I. Ogólne założenia programu.

Szkolny program profilaktyki powstał w oparciu o diagnozę przeprowadzoną wśród uczniów, rodziców i nauczycieli Szkoły Podstawowej Nr 3 w Reszlu. W diagnozie wykorzystano kwestionariusze ankiet skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli poparte obserwacją i analizą dokumentów.

Program zawiera dwa rodzaje profilaktyki:

- pierwszorzędową – skierowaną do wszystkich uczniów i ich rodziców,
- drugorzędową – obejmującą uczniów już zdiagnozowanych, prowadzoną głównie przez pedagoga szkolnego lub specjalistów.

W swojej działalności profilaktycznej szkoła realizuje przede wszystkim:

- strategię edukacyjną - przejawiającą się w realizacji określonych programów, zajęć psychoedukacyjnych itp.,
- strategię alternatywną - realizowaną poprzez prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, organizację wycieczek, biwaków i innych form spędzania czasu wolnego,
- strategię informacyjną – w połączeniu z edukacyjną,
- strategię interwencyjną – w szczególnie uzasadnionych przypadkach – głównie poprzez kontakt ze specjalistami.

„Szkoła drugim domem” – to nie tylko piękne hasło, ale również jedno z najważniejszych zadań realizowanych przez szkołę. Zdajemy sobie sprawę z zagrożeń, jakie niesie dzieciom i młodzieży współczesny świat. Zarówno w klasach I-III, jak i w klasach starszych, realizowane są programy profilaktyki uzależnień, corocznie organizowane są szkolne i gminne konkursy wiedzy o uzależnieniach dla klas piątych i szóstych. Wiemy, że kształcenie i rozwój dziecka są możliwe, gdy zapewnimy mu opiekę i poczucie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego.

Niniejszy program spełnia dwa główne zadania:

- eliminowanie lub minimalizowanie oddziaływania czynników ryzyka związanych z sytuacją szkolną, rodzinną oraz grupą rówieśniczą.
- oddziaływanie na tzw. czynniki chroniące i wzmacnianie ich wpływu.

II. Zasady oddziaływań profilaktycznych

Poniższe zasady sformułowano na podstawie projektu i standardów jakości pierwszorzędowych programów profilaktycznych realizowanych w szkole i placówce oświatowej, projektu autorstwa Krzysztofa A. Wojcieszka i Joanny Szymańskiej.

1. Bezpieczeństwo uczestników.

- Respektowanie podmiotowości uczestników.
- Poszanowanie ich godności i indywidualności.
- Ochrona prywatności i zapewnienie dyskrecji.
- Uwzględnienie wieku i poziomu uczestników.
- Uwzględnienie systemu wartości i stopnia wrażliwości uczestników.
- Nie stosowanie technik, które naruszają mechanizmy obronne osobowości (terapeutycznych, psychomanipulacyjnych).
- Posiadanie przygotowania pedagogicznego przez realizatorów działań profilaktycznych.

2. Adekwatność oddziaływań.

- Działania profilaktyczne powinny być maksymalnie dostosowane do potrzeb i problemów odbiorców oraz mieć wyraźnie określonego adresata.

3. Skuteczność.

- Działania powinny być zgodne z aktualnym stanem wiedzy w zakresie dziedziny, której dotyczą.
- Działania powinny wykorzystywać wiedzę dotyczącą sprawdzonych strategii, form i metod oddziaływania.
- Działania powinny uwzględniać wiedzę z zakresu psychologii rozwojowej.

4. Rzetelność.

- Informacje powinny być rzetelne i dostosowane do poziomu rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i społecznego adresata, do jego możliwości percepcyjnych.
- Informacje powinny uwzględniać poziom już posiadanej wiedzy - zbyt wczesne wkraczanie z informacjami nt. zagrożeń może podsuwać pomysły na niepożądane zachowania.
- Informacje powinny być rzeczowe - odwoływanie się do emocji, np. straszenie, może powodować obronne odrzucanie zagrożających informacji lub też pobudzać ciekawość
- Informacje dotyczące zagrożeń nie powinny być szczegółowe aby nie stanowiły by instruktażu nieprawidłowych zachowań.

5. Głębokość i czas trwania.

- We współczesnej profilaktyce proponuje się, jako bardziej skuteczny, model głębszego oddziaływania oparty o koncepcję czynników ryzyka i czynników chroniących.
- Najbardziej skuteczne są oddziaływania zintegrowane z programami szkolnymi: dydaktycznym i wychowawczym oraz szkolnym systemem oceniania.
- Czas trwania oddziaływań i ich intensywność zależą od zdiagnozowanego wcześniej stopnia zagrożenia.

III. Rozpoznane czynniki ryzyka.

Czynniki ryzyka to wszystkie elementy (cechy, sytuacje, warunki) zwiększające ryzyko zachowań problemowych i związanych z nimi szkód. Są one zróżnicowane w zależności od rodzaju problemu objętego profilaktyką. Do zbadanych czynników ryzyka należą:

- środowisko rodzinne (w niewielu przypadkach) i normy w nim obowiązujące, promujące dane wzorce zachowań, brak zainteresowania ze strony rodziców i inne,
- słabe wyniki w nauce,
- brak celów i perspektyw życiowych,
- wczesna inicjacja w zachowaniach ryzykownych,

IV. Cele ogólne działań profilaktycznych.

1. Promowanie zdrowego stylu życia.
2. Przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym.
3. Kształtowanie ważnych psychologicznych i społecznych umiejętności.
4. Wzmacnianie poczucia własnej wartości.

V. Cele szczegółowe działań profilaktycznych.

1. Profilaktyka uzależnień.
2. Eliminowanie zachowań agresywnych wśród uczniów.
3. Podniesienie poziomu kultury osobistej społeczności szkolnej.
4. Poprawienie atmosfery pracy podczas zajęć lekcyjnych.

VI. Realizacja celów szczegółowych

I. Profilaktyka uzależnień

Zadania.	Metody pracy, formy realizacji.	Odbiorcy	Odpowiedzialni.
1. Przekazywanie uczniom i ich rodzicom wiedzy na temat zagrożeń związanych z nikotynizmem, alkoholizmem, narkomanią.	<p>1. Realizacja celów i zadań programu wychowawczego, programów dydaktycznych, ścieżek międzyprzedmiotowych w zakresie tej tematyki.</p> <p>2. Kontynuowanie realizacji programu edukacyjnego Andrzeja Kołodziejczyka „Profilaktyka uzależnień dla klas I-III”.</p> <p>3. Kontynuowanie realizacji elementów programu „Drugi elementarz, czyli profilaktyka siedmiu kroków” dla klas V-VI.</p> <p>4. Udział w „Konkursie wiedzy o uzależnieniach” - na szczeblu szkoły i gminy.</p> <p>5. Pedagogizacja rodziców: zajęcia warsztatowe na temat zagrożeń związanych z nikotynizmem, alkoholizmem, narkomanią.</p>	<p>wszyscy uczniowie</p> <p>uczniowie klas I-III</p> <p>uczniowie klas V-VI</p> <p>uczniowie klas V-VI wyłonieni w eliminacjach,</p> <p>wszyscy rodzice</p>	<p>wychowawcy klas</p> <p>nauczyciele klas I-III</p> <p>pedagog szkolny</p> <p>pedagog szkolny</p> <p>dyrekcja szkoły pedagog szkolny przeszkoleni nauczyciele dyrekcja szkoły</p>
2. Propagowanie zdrowego stylu bycia i życia.	<p>1. Realizacja tematyki według programu wychowawczego szkoły, programów dydaktycznych i programów ścieżek: prozdrowotnej, ekologicznej, prorodzinnej...</p> <p>2. Organizowanie wycieczek, biwaków,</p>	wszyscy uczniowie	wychowawcy klas n- le przedmiotów

	konkursów wiedzy, zajęć pozalekcyjnych.....		
--	---	--	--

II. Wyeliminowanie zachowań agresywnych wśród uczniów.

Zadania.	Metody pracy, formy realizacji.	Odbiorcy	Odpowiedzialni.
1. Wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności dotyczące radzenia sobie ze stresem spowodowanym sytuacją domową, trudnościami w nauce itp.	<p>1. Zajęcia warsztatowe pod hasłem: „Pokonać stres”.</p> <p>2. Zajęcia w małych grupach (3-4-ch uczniów) pod hasłem: „Pokonać stres”.</p> <p>3. Rozmowy indywidualne uczniów, z grupy podlegających w/w stresom, z pedagogiem szkolnym.</p>	<p>uczniowie klas IV-VI</p> <p>uczniowie, którzy często przejawiają zachowania agresywne</p>	<p>wychowawcy klas</p> <p>pedagog szkolny zespół wychowawczy</p>
2. Wyposażenie uczniów i ich rodziców w wiedzę i umiejętności reagowania w sytuacjach konfliktowych.	<p>1. Zajęcia warsztatowe dla uczniów i ich rodziców: „Jak rozwiązywać konflikty?”.</p> <p>2. Rozmowy indywidualne uczniów często wywołujących konflikty, bójki, prowokujących innych uczniów do agresywnych zachowań z pedagogiem szkolnym, policjantem, innym specjalistą.</p> <p>3. Spotkania indywidualne i „trójstronne” (uczeń – rodzice - pedagog szk.) z rodzicami w/w uczniów, w razie potrzeby: zespół wychowawczy, dyrekcja, specjaliści.</p> <p>4. Zajęcia warsztatowe p. h. „Jak rozwiązywać konflikty?” dla rodziców uczniów wskazanych klas.</p>	<p>uczniowie z klas, w których notuje się dużą liczbę konfliktów, bójek, agresywnych zachowań oraz rodzice uczniów tych klas</p>	<p>wychowawcy klas, pedagog szkolny, zespół wychowawczy szkoły</p>

szkoły, rówieśnikami.	3. Wybór damy lub dżentelmena roku spośród uczniów: nagroda grona pedagogicznego, wręczenie statuetek, dyplomów, listów gratulacyjnych.	Uczniowie klas szóstych.	SPP Pedagog szkolny
-----------------------	---	--------------------------	------------------------

	<p>3. Niedopuszczanie do przepełnienia klas (maks. 26 ucz), staranie o każdy możliwy podział na grupy.</p> <p>4. W uzasadnionym przypadku utworzenie klasy wyrównawczej.</p> <p>5. Poprawa atrakcyjności zajęć poprzez zwiększenie dostępu do komputera dla prowadzenia zajęć z różnych przedmiotów, nie tylko elementów informatyki oraz stosowanie aktywnych metod pracy.</p>	<p>wytypowani uczniowie</p>	<p>Rada Szkoły</p> <p>dyrekcja szkoły pedagog szkolny</p> <p>dyrekcja szkoły nauczyciele Rada Szkoły</p>
--	---	-----------------------------	--

<p>2. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności nauczycieli w zakresie radzenia sobie z przejawami negatywnych zachowań dzieci w czasie godzin dydaktycznych.</p>	<p>1. „Burza mózgów” – szkolenie wewnętrzne dla nauczycieli: wymiana doświadczeń, informacji na temat trudnych momentów wychowawczych i sposobów radzenia sobie w takich sytuacjach.</p> <p>2. Program autorstwa Carole Sutton „Jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami u dzieci”.</p>	<p>wszyscy nauczyciele</p>	<p>dyrekcja szkoły</p> <p>zespół wychowawczy szkoły</p>
--	---	----------------------------	---

Spodziewane efekty

W wyniku zastosowania szkolnego programu profilaktyki uczniowie :

- Posiadają wiedzę na temat uzależnień
- Utrwalą postawę odrzucającą wszelkie nałogi oraz przemoc i agresję
- Zdobędą istotne umiejętności psychologiczne i społeczne, takie jak: skuteczne odmawianie, umiejętności komunikacyjne, empatia, asertywność, stosowanie form grzecznościowych
- Uporządkują własny świat wartości

Rodzice i nauczyciele:

- Usystematyzują swoją wiedzę na temat uzależnień, mechanizmów agresji, sposobów rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie z trudnymi zachowaniami
- Podwyższą swoje kompetencje wychowawcze oraz profilaktyczne

W miarę potrzeb (zgłaszania uwag, sugestii, spostrzeżeń ze strony, uczniów, rodziców, nauczycieli) program będzie uaktualniany.